

משך חכמה

פרשת ויקהל-פרה, פסקא ה - יג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כד טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

פרשת הבאת התרומה

שמות לה, ד - כט

פסקאות: ה - יג

[ה]

לה, ה) קחו מאתכם תרומה לה' פל נדיב לבו יביא את תרומת ה' זָהָב וְכֶסֶף וְנֹחֶשֶׁת:

מדוע כתוב רק ב' תרומות ולא ג'

ה) קחו מאתכם. הנה¹ מהשלשה תרומות לא נזכר רק שתיים, דאילו תרומת קרבנות עדיין לא נגמר המשכן, והבאין לפני משה היו רק אנשים, לכן אמר קחו מאתכם תרומה, זה תרומת אדנים

¹ [ה] לה, ה) "קחו מאתכם תרומה לה' פל נדיב לבו יביא את תרומת ה' זָהָב וְכֶסֶף וְנֹחֶשֶׁת" ע"כ. יש לדקדק: א. בפרשת תרומה אמרו חז"ל, ומביאם רש"י, וז"ל: "תקחו את תרומתי - אמרו רבותינו שלש תרומות אמורות כאן, אחת תרומת בקע לגלגלת, שנעשו מהם האדנים, כמו שמפורש באלה פקודי (שמות לח כו - כז), ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקופות לקנות מהן קרבנות צבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד" עכ"ל. ולפי זה היה לכתוב כאן ג' תרומות ולא כתוב אלא פעמיים תרומה, והרי פרשת זו היא המעשה שעשו לאחר ציוי ה'. ב. לשון קחו מאתכם משמעו בכח, ולשון נדיב לב הוא דוקא בנדבת לב. ונראה, דתרומה של הקרבנות עוד לא הביאו, כיון שעוד לא נגמר המשכן, לפיכך אין כאן אלא ב' תרומה. והם חצי שקל עבור אדנים, וזה דוקא אנשים, דתנן בשקלים (שקלים פרק א משנה ג) דאין הנשים נותנות חצי שקל. וז"ל: "בחמשה עשר בו שולחנות היו יושבין במדינה, בעשרים וחמשה ישובו במקדש, משישבו במקדש התחילו למשכן. את מי ממשכננין, לויים וישראלים גרים ועבדים משוחררים, אבל לא נשים ועבדים וקטנים" ע"כ. ועל תרומה זו כתיב "קחו" - בכח, "מאתכם", מהזכרים. ותרומה ב' היא תרומה למשכן, וזה היה רק נדיב לב, לכן כתיב על תרומה זו נדיב לב.

² תמצית דבריו: בפרשת תרומה מבואר שהיו ג' תרומות: א. חצי שקל לאדנים. ב. חצי שקל לקרבנות. ג. לתרומת המשכן כל נדיב לב. וכאן כתוב רק שני תרומות, כיון שעוד לא שקלו מחצית

חצי שקל לכל זכר, שהנשים אינן שוקלין (שקלים א, ג), וממשכננין על השקלים (שקלים א, ג), לכן אמר קחו מאתכם שיקחו וימשכנו בחזקה, ורק מאתכם האנשים, אבל תרומת המשכן כל נדיב לב יביאה את תרומת ה', נשים גם כן, ובנדבת לב, ולא ממשכנים, ופשוט².

[ו]

לה, יג - יד) - (יג) את השלחן ואת בדיו ואת פל פליו ואת לחם הפנים: (יד) ואת מנרת המאור ואת פליה ואת נרתייה ואת שמן המאור:

מדוע בשולחן כתוב "כל כליו", ובמנורה "כליה"

לה, יג. יג-יד) יבואו ויעשו כו' את השלחן כו' ואת כל כליו ואת לחם הפנים. הנה³ בכלל בכל כליו, גם כלים של לחם הפנים, המה

השקל לקרבנות, דעוד לא הוקם המשכן. ולשון קחו, בכח, עולה על מחצית השקל לאדנים. ונדיב לב, מרצון, עולה על תרומה למשכן, שהיא כל אחד לפי נדבת לבו.

[ו]

³ [ו] לה, יג - יד) - (יג) את השלחן ואת בדיו ואת פל פליו ואת לחם הפנים: (יד) ואת מנרת המאור ואת פליה ואת נרתייה ואת שמן המאור" ע"כ. יש לדקדק מדוע בכלי השולחן כתוב "כל" כליו, ובמנורה לא "כל", אלא רק "כליה". ונראה בזה: א. כלי השולחן כוללים גם את הכלים שהיו צריכים ללחם הפנים, והם הרבה יותר מהכלים של המנורה. וכן מצאנו על הפסוק "ויא) את המשכן את אהליו ואת מקסוהו ואת קרסיו ואת קרשיו ואת ברייתו ואת עמודיו ואת אדניו", שפירש האבן עזרא, וז"ל "וברייתו ועמודיו ואדניו, שהם עמודי הפרכת והמסך" עכ"ל. הנה מבואר שעמודיו של המשכן כולל עמודי הפרכת ועמודי המסך במילה אחת, כמו כן כלי השולחן כולל כלי לחם הפנים. [א]. ה. וצריך עיון מדוע כתב רבינו רק עמודי המסך בכלל עמודי החצר, והאבן עזרא כתב שגם עמודי הפרכת והמסך בכלל עמודי החצר. ב. כיון שכתוב נרותיה, לאחר מכן, והם גם כלי המנורה, ואם היה כתוב "כל כליה", כבר היה כולל את נרותיה.

משך חכמה

פרשת ויקהל-פאה, פסקא ה - יג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כד טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

המסך לפתח האהל (פסוק טו) גם כן נחושת, ולכן אמר אדניה בלשון נקבה על המסך⁶.

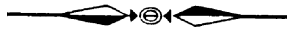

[ח]

(לה, כב) וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים כָּל נְדִיב לֵב הֵבִיאוּ חָח וְנָנֹם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל כְּלֵי זָהָב וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפֶת זָהָב לָהּ:

מה הפירוש "ויבאו האנשים על הנשים"

(לה, כב) ויבאו האנשים על הנשים. תרגום (ומייתו) [ומייתו] גובריא כו'. פירוש⁷, שהביאו מעל הנשים, בעודן על הנשים. יעויין רש"י. והנראה, דאומר כוס זה לעכו"ם לא מתסר להדיוט

[ח]

⁷ [ח] (לה, כב) "ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב לב הביאו חח וננום וטבטעט וכומוז כל כלי זהב וכל איש אשר הניף תנופת זהב לה" ע"כ. לשון הכתוב "ויבאו האנשים על הנשים" צריך ביאור. לפיכך פירש רש"י וז"ל "על הנשים - עם הנשים וסמוכין אליהם" עכ"ל. ולפי פירוש רש"י, "ויבאו" פירושו באו, כפשט הכתוב. "ועל" אינו מתפרש כפשוטו לשון "על", אלא "עם". פירוש, שבאו האנשים עם הנשים להביא תרומה לה'. אלא דקשה, מדוע כתוב "על" ולא "עם", ולכן מפרש רש"י, שמרמוז הכתוב, שהאנשים באו סמוך לנשים, לכן כתוב "על", דעל הוא לשון סמיכות. ובאמת פירוש רש"י מבואר במדרש תנחומא (פקודי סימן יא) וז"ל "בשעה שבא משה ואמר לישראל קחו מאתכם תרומה שמחו שמחה גדולה והביאו הנדבה בשמחה ובזריזות, ראה מה כתיב ויבאו האנשים על הנשים, שהיו דוחקין זה על זה, שבאין האנשים והנשים בערבוביא ומביאין הנדבה" ע"כ.

אבל אונקלוס מפרש "ויבאו" אין פירושו באו, אלא "הביאו". שתרגם "ומייתו", פירוש "הביאו", שאם היה מפרש כפירוש רש"י דהיינו "באו", היה מתרגם "ואתו", כמו שמפרש בכל מקום ויבאו "ואתו". אלא שלפי תרגום אונקלוס צריך לבאר, מהו פירוש הכתוב שהביאו על הנשים.

[א]. ה. וכיון שעיקר פירוש האונקלוס תלוי בתרגום המילה "ויבאו", לכן בדקדוק העתיק רבינו רק מילה זו, שתרגם ומיתן. ודע, שבנדפס מועתק "ומיתו". ואין לי ספק שהוא טעות סופר, ודבר מצוי ביותר להחליף בין וא"ו לנו"ן סופית. כי לא נמצא נוסח ומיתו בתרגום אונקלוס. ומכל מקום,

כלים שהלחם נאפה בהם, הדפוסים וכל כלי הלישה והאפיה [וכמו שנכלל עמודי המסך בעמודי החצר, יעויין ראב"ע], לכן היו הם יותר משל מנורה. לכן כתוב אצל שולחן כל כליו ולא במנורה. ומלבד זה, דהא כתוב אחרי כן ואת נרותיה⁴.

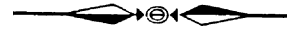
[ז]

(לה, יז) אֶת קַלְעֵי הַחֲצָר אֶת עַמֻּדָיו וְאֶת אֲדָנֶיהָ וְאֶת מִסְךְ שַׁעַר הַחֲצָר:

מדוע כתוב לשון זכר "עמודיו", ולשון נקבה "אדניה"

(לה, יז) את קלעי החצר את עמודיו ואת אדניה. ירמוז⁵ כי אדני

⁴ תמצית דבריו: הטעם שבשולחן כתוב "כל" כליו ולא במנורה, כיון שכלי השולחן כוללים גם את הכלים שהיו צריכים ללחם הפנים, והם הרבה יותר מהכלים של המנורה. ב. שכתוב נרותיה, לאחר מכן, והם גם כלי המנורה, ואם היה כתוב "כל כליה", כבר היה כולל את נרותיה.

[ז]

⁵ [ז] (לה, יז) "את קלעי החצר את עמודיו ואת אדניה ואת מסך שער החצר" ע"כ. לשון הכתוב צריך ביאור, מדוע כתוב על חצר לשון זכר ולשון נקבה, עמודיו לשון זכר, ואדניה לשון נקבה. ורש"י כתב וז"ל, "את עמודיו ואת אדניה - הרי חצר קרוי כאן לשון זכר ולשון נקבה, וכן דברים הרבה". ואף על פי שרש"י מיישב פשוטו של מקרא, מכל מקום עוד צריך טעם, מדוע לצחות הלשון כתוב בפסוק אחד לשון זכר ולשון נקבה.

ונראה, שאף על פי שפשט הכתוב, אדניה, עולה על החצר כפירוש רש"י, מכל מקום מרמוז הכתוב, שגם אדני המסך היו נחושת, כדכתיב לעיל (כו, לו), לכן כתוב אדניה לשון נקבה, לרמוז שאין המילה אדניה עולה רק על החצר.

⁶ תמצית דבריו: מדוע כתוב לשון זכר "עמודיו", ולשון נקבה "אדניה". ונראה, שאף על פי שפשט הכתוב, אדניה, עולה על החצר, מכל מקום, בדרך רמז, שינה הכתוב לכתוב אדניה לשון נקבה, לרמוז שאינו עולה רק על החצר, אלא אף על המסך, שגם אדני המסך היו נחושת.

משך חכמה

פרשת ויקהל-פרה, פסקא ה - יג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כד טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

מתכשיטין עוד עגלים, והווי מוקצה לעבודת גילולים, לכן הביאו התכשיטין נזם כו' בעודן על הנשים, שאין בהם חשש מוקצה, דהנשים לא רצו ליתן נזמיהן לעגל (במדבר רבה, פינחס, פרשה כא, י. ועוד), שכן כתוב ויתפרקו, בעל כרחם. ודו"ק⁹.

לשון "באו", והוא מפרש "יביאו". ולשון הכתוב "על" הוא כפשוטו, "על" ממש. אבל לפירוש רש"י הוא להפך, "ויבאו" הוא כפשוטו, שבאו, "ועל", הוא לא כפשוטו, שלא באו על הנשים, אלא סמוך לנשים. א. ה. ובאמת אלו ואלו דברי אלוקים חיים, ושני הפירושים אמת, שהאנשים באו בשמחה ובערבוביה להביא תרומה סמוך לנשים, והביאו את התכשיטים שעל הנשים, לכן כתבה תורה בלשון זה, שכולל את שני הפירושים, לכן ציין רבינו לעיין ברש"י, שרש"י ותרגום אונקלוס משלימים זה את זה.

וז"ל חז"ל במדבר רבה (פרשת פינחס פרשה כא, י) "אותו הדור היו הנשים גודרות מה שאנשים פורצים, שכן את מוצא, שאמר להן אהרן (שמות לב) פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם ולא רצו הנשים ומיחו בבעליהן, שנאמר ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב וגו' והנשים לא נשתתפו עמהן כמעשה העגל" ע"כ. וכלשון זה איתא גם במדרש תנחומא פנחס (ז, ז). ונראה, דלמדו זאת חז"ל ממה שכתוב (שמות פרק לב, כג) "וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם אֶהְרֹן פִּרְקוּ נְזָמֵי הַזֶּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם וּבְנִתְיֹכֶם וְהִבִּיאוּ אֵלַי: וַיִּחַפְּזוּ קָל הָעָם אֶת נְזָמֵי הַזֶּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיִּבְיִאוּ אֶל אֶהְרֹן, משמע שהנשים בעצמם לא פרקו נזמיהם, אלא האנשים פרקו להם מאוזניהם בעל כורחם. א. ה. ואינו סותר למה שפירש רש"י (שם) וז"ל "באזני נשיכם - אמר אהרן בלבו הנשים והילדים חסים על תכשיטהן, שמא יתעכב הדבר, ובתוך כך יבא משה, והם לא המתינו ופרקו מעל עצמן" עכ"ל, דהכונה שהאנשים פרקו מעל נשיהם בעל כורחם, ולא המתינו שנייחו להם מרצונם]

⁸ המלה "וכן" לא ברורה. וצריך לעיין בכתב היד.

⁹ תמצית דבריו: מה הפירוש "ויבאו הנשים על הנשים". ונראה, דלפי תרגום אונקלוס לשון הכתוב "ויבאו" אינו כפשוטו, דפשוטו הוא לשון "באו", והוא מפרש "יביאו". ולשון הכתוב "על" הוא כפשוטו, "על" ממש. אבל לפירוש רש"י הוא להפך, "ויבאו" הוא כפשוטו, שבאו, "ועל", הוא לא כפשוטו, שלא באו על הנשים, אלא סמוך לנשים. ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, ושני הפירושים אמת, שהאנשים באו בשמחה ובערבוביה להביא תרומה סמוך לנשים, והביאו את התכשיטים שעל הנשים, לכן

(עבודה זרה מד, ב), אבל משום מוקצה לעבודת גילולים מתסר לגבוה (ראב"ד איסורי מזבח ד, ד) [יעויין אור שמח פרק ד' מאיסורי מזבח]. לכן⁸ אמרו במסכת עבודה זרה נג, אלה אלהיך כו' מלמד שאיוו לעגלים הרבה, אם כן היו חושבין לעשות

גם הנוסח "ומיתו", פירושו הביאו, ואין נפקא מינא בזה בעיקר דברי רבינו]. ונראה, שלפי תרגום אונקלוס, כך פירוש הכתוב, שהביאו האנשים על הנשים, פירושו, שהביאו האנשים נדבה לה' את תכשיטי הנשים מעל הנשים, כלומר שהיו מקושטות בהן, ומעליהם הביאו אותן, שמה שכתוב "על הנשים" הוא נסמך לתכשיטים הכתובים לאחר מכן חז' וזמם וכו'. והטעם בזה, כיון שכל התכשיטים שכבר פרקו ולא היו על הנשים ממש, הקצו האנשים לעשות עגל, ונאסרו לגבוה מדין מוקצה, לכן הביאו תרומה לה' מהתכשיטים שהם מעל הנשים, שלא הוקצו לעבודה זרה.

אלא שיש לדקדק בזה, הא כיון שכבר נעשה העגל, מדוע הקצו את שאר תכשיטי הנשים לעבודה זרה. והביאור בזה, דאמרו חז"ל בעבודה זרה (נג, ב) שהיוו להם אלוהות הרבה, היינו עגלים הרבה, ואף על פי שכבר נעשה העגל, רצו האנשים לעשות עוד עגלים, והקצו את כל תכשיטי הנשים שנטלו מהם, לעבודה זרה.

אלא שעוד יש לדקדק, הא אמרו חז"ל (עבודה זרה מד, ב) "האומר בית זה לעבודת כוכבים, כוס זה לעבודת כוכבים - לא אמר כלום, שאין הקדש לעבודת כוכבים", מבואר, שאין נעשה מוקצה לעבודה זרה בדיבור בלבד, וכן פסק הרמב"ם (איסורי מזבח ד, ד), והתכשיטין שבידם שנטלו מהנשים ולא נעשה מהם העגל לא נאסרו. ונראה על פי שיטת הראב"ד שחולק על הרמב"ם (שם), ופוסק, שבדיבור בלבד נעשה מוקצה לעבודה זרה, ובאור שמח (שם) מבאר שיטתו, שאף על פי שאמרו חז"ל (שם) שאין הקדש לעבודה זרה, היינו להיות אסור להדיוט, אבל לגבוה, אפילו בדיבור בלבד נאסר, לכן נטלו רק תכשיטין שעל הנשים, שהם לא הוקצו לגבוה.

אלא שעוד יש לדקדק, דלפי זה, מדוע התכשיטין שעל הנשים היו מותרים לגבוה, שאף על פי שהאנשים לא הקצו את התכשיטין שעל הנשים לגבוה, מכל מקום, יש לחשוש שהנשים עצמם הקצו את התכשיטין שלהן לגבוה, ורצו להביא עוד תכשיטין לעשות עוד עגלים. הא לא קשיא דאמרו חז"ל (במדבר רבה פינחס פרשה כא, י) דהנשים לא רצו להביא את התכשיטין לאנשים, דכתיב (לב, ג) ויתפרקו, בעל כורחם, לפיכך אין לחשוש שהנשים הקצו את תכשיטיהן לעגלים.

והנה לפי תרגום אונקלוס לשון הכתוב "ויבאו" אינו כפשוטו, דפשוטו הוא

משך חכמה

פרשת ויקהל-פרה, פסקא ה - יג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כד טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[י]

(לה, כג-כד) – (כג) וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ תְּכַלֵּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדְמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים הַבִּיאוּ: (כד) כָּל מְרִים תְּרוּמַת כֶּסֶף וְנִחֲשֶׁת הַבִּיאוּ אֵת תְּרוּמַת ה' וְכָל אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ עֲצֵי שֵׁטִים לְכָל מְלֹאכֶת הָעֵבֶדְהָ הַבִּיאוּ:

מדוע כתוב בפסוק כג איש אשר נמצא, ובפסוק כד לא כתוב איש

(לה, כג-כד) במדרש¹² רבה פרשת ויגש (צד, ד) בארה שבע, שהלך לקוף ארזים שנטע אברהם כו' אמר רבי לוי ממגדל צבעים כו' כו' והיו נוהגים בהן איסור משום קדושת הארון כו'. כוונת

¹² [י] (לה, כג-כד) – (כג) וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ תְּכַלֵּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים וְעֹרֹת אֵילִם מְאָדְמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים הַבִּיאוּ: (כד) כָּל מְרִים תְּרוּמַת כֶּסֶף וְנִחֲשֶׁת הַבִּיאוּ אֵת תְּרוּמַת ה' וְכָל אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ עֲצֵי שֵׁטִים לְכָל מְלֹאכֶת הָעֵבֶדְהָ הַבִּיאוּ" ע"כ. יש לדקדק: א. מדוע בפסוק כג כתוב "וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ תְּכַלֵּת כו'", ובפסוק כד לא כתוב איש, אלא כתוב "וְכָל אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ עֲצֵי שֵׁטִים". ב. מדוע בעצי שיטין כתוב "לְכָל מְלֹאכֶת הָעֵבֶדְהָ", ומה הכונה בזה.

ונראה, שהמשכן היה צריך להיות של ציבור ולא של יחיד, וכל מי שהביא דבר למלאכת המשכן, היה צריך למסרו לציבור (יומא לה, ב. ועוד מקומות), דהיינו להקנותו לציבור. והנה קטן אינו יכול להקנות מהתורה, לפיכך כתוב בפסוק כג "וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ תְּכַלֵּת כו'", דדוקא מאיש נטלו ולא מקטן, כיון שאינו יכול למסרו לציבור, אבל עצי שיטין נטלו מקטנים, שמובא במדרש בראשית רבה (ויגש, צד, ד) שעצי שיטין הללו נטע אותם יעקב אבינו, והביאום אתם ממצרים בשביל המשכן, ונזהרו לעשות בהם מלאכה כי היו מוקדשים להקדש עבור מלאכת המשכן, וכל מי שהיה בידו עצי שיטין קיבל אותם מאבותיו עבור המשכן, לפיכך אף מקטנים היו מקבלים, דקיימא לן דקטן זוכה לעצמו מדאורייתא אם דעת אחרת מקנה אותו, ואפילו לזכות לאחרים, כמבואר בתוס' סנהדרין (סח, ב ד"ה קטן) ובעצי שיטים, אבותיו זיכו על ידו למלאכת המשכן, לכן היו מקבלים מהקטן, דיכול למסרו לציבור, שיש לו כח להקנות לאחרים, כיון שדעת אחרת מקנה אותו על ידו לאחרים. ובזה מיושב היטב כל הדקדוקים. לצבור [ויעוין בשער המלך הלכות שקלים (א, א) לענין קטן ששקל, באורן].

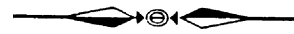
[ט]

(לה, כב) וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים כָּל נְדִיב לֵב הַבִּיאוּ חָח וְנָזָם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל כְּלֵי זָהָב וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפֶת זָהָב לַה':

מדוע רק כאן כתוב נדיב לב

(לה, כב) כל נדיב לב הביאו חח ונזם וטבעת. פירוש¹⁰, שדברים אלו מביאים האדם להרהור עבירה, עיין שבת סד, א, ושם היה התגברות היצר ועשיית רצון השם יתברך באמת, וזהו נדיב לב, פירוש בהשכלת הלב, והבן¹¹.

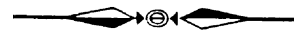
כתבה תורה בלשון זה, שכולל את שני הפירושים.

[ט]

¹⁰ [ט] (לה, כב) "וַיָּבֵאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים כָּל נְדִיב לֵב הַבִּיאוּ חָח וְנָזָם וְטַבַּעַת וְכוּמָז כָּל כְּלֵי זָהָב וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפֶת זָהָב לַה'" ע"כ. יש לדקדק, מדוע בכל הפרשה לא כתוב נדיב לב, רק באלו שהביאו חח ונזם כו'. ונראה, על פי שאמרו חז"ל שבבת (סד, א) דדברים אלו מביאים לידי הרהור עבירה, ולכן כשיצאו למלאמת מדין הביאו כפרה על הרהור עבירה שהיה להם ממה שזנו עיניהם מדברים הללו. ויש לדקדק, איך הביאו דברים אלו למשכן, והרי מביאים לידי הרהור עבירה, לכן כתוב "נדיב לב", לומר, דרק נדיבי לב הביאו, שהם אלו שהתגברו על יצרם, ונדבו את לבם לה' לעשות רצון ה' יתברך באמת, ולהם לא היה הרהור עבירה מדברים אלו, "שאינן מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה" (רמב"ם איסורי ביאה כב, כא), שאי אפשר לנדב את לבו לה', אלא בהשכלה באמת.

¹¹ תמצית דבריו: מדוע רק כאן כתוב נדיב לב. כיון שדברים הללו מביאים הרהור עבירה, ורק מי שנדב לבו לה', ולא בא על ידי זה לידי הרהור עבירה, הביא דברים אלו.

[י]

משך חכמה

פרשת ויקהל-פאה, פסקא ה - יג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כד טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הַנְּשִׂים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבֵן אֶתְנָה בְּחֻמָּה טוֹו אֶת הָעֵזִים:

מדוע בטווייה של תכלת כתוב אשה, ובטווייה של העזים כתוב נשים

(לה, כה-כו) וכל אשה חכמת לב בידיה טוֹו כו' וכל הנשים כו' טוֹו את העזים. מה¹⁴ דבתכלת וארגמן כו' כתוב בלשון יחיד, וכאן כתיב לשון רבים, משום דאת העזים טוֹו גם נדות שטוֹו על העזים, וכדאמר בשבת (עד, ב), ובעלי חיים אינם מקבלים טומאה, אבל בתכלת שמקבל טומאה טוֹו רק טהורות, לכן אמר בלשון יחיד, שכל אשה טהורה טוֹו תכלת וארגמן ודו"ק¹⁵.

[יב]

(לה, כז-כח) – וְהַנְּשִׂאִים הִבְיָאוּ אֶת אֲבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אֲבְנֵי הַמְּלָאִים לְאֶפֶוד וְלַחֹשֶׁן: (כח) וְאֶת הַבְּשָׂם וְאֶת הַשָּׂמֶן לְמִאֹר וְלִשְׁמֵן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטָרֹת הַסַּמִּים:

מדוע לא כתוב 'ואת השמן למאור ולמשחה'

(לה, כז-כח) והנשאים הביאו כו' ושמן למאור ולשמן המשחה. פירושו¹⁶ דכשר לשמן המשחה אף שמן שאינו כתיב כמו למנחות,

ונראה, על פי מה שאמרו בשבת (עד, ב), שהטווייה היתה על העזים, והיה בה חכמה יתרה לעשות זאת. והנה בעלי חיים לא מקבלים טומאה, לפיכך גם נשים נדות היו יכולות לטוות את הצמר על העזים, שאינם מקבלים טומאה, לכן כתיב נשים לשון רבים, כי כולן היו יכולות לטוות את הצמר על העזים, אבל את התכלת, לא היו יכולות נשים טמאות לטוות רק טהורות, לכן כתוב אשה לשון יחיד, לרמז שלא כל הנשים היו יכולות לטוות אלא הטהורות. ואף על פי שגם הם היו רבים, מכל מקום, כתוב לשון יחיד לרמז שלא כל הנשים היו יכולות לטוות את התכלת והארגמן כו'.

¹⁵ תמצית דבריו: הטעם שבטווייה של התכלת כתוב לשון יחיד, ובטווייה של העזים כתוב לשון רבים, כיון שהטווייה היתה על העזים, שאינם מקבלים טומאה, לכן גם נשים טמאות היו יכולות לטוות את הצמר על העזים, שהן רבים, מה שאין כן תכלת.

[יב]

¹⁶ [יב] (לה, כז-כח) – "וכו) וְהַנְּשִׂאִים הִבְיָאוּ אֶת אֲבְנֵי הַשֹּׁהַם וְאֶת אֲבְנֵי

המדרש, דעצי שטים שהביאו, היה מה שהביא יעקב והכנום לארון, ובודאי היו נוהגים במו קדושה שלא יעשו בהם מלאכה. לכן כתוב (לה, כג) וכל איש אשר נמצא אתו, משום דמקטן לא היו מקבלים, דאינו מקנה לאחרים מן התורה, ולא מסר לצבור [ויעוין בשער המלך הלכות שקלים (א, א) לענין קטן ששקל, באורך]. אבל עצי שטים כתוב (פסוק כד) וכל אשר נמצא אתו עצי שטים לכל מלאכת העבודה, שהיה לכל המלאכה, והיו נוהגים בו איסור מאבותיהם. אם כן הוי לקטנים זכות גמור שקבלו מעמהם לצורך מלאכת הקדש, ובזה אף בקטן מועיל מן התורה, כדברי תוספות בריש פרק בן סורר ומורה (סנהדרין סח, ב ד"ה קטן), יעויין שם. לכן לא כתוב איש, רק וכל אשר נמצא אתו, אף קטן גם כן, ודו"ק¹³.

[יא]

(לה, כה-כו) – וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו וַיְבִיאוּ מִטְּוֹהָ אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאֲרָגְמָן אֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ: (כו) וְכָל

¹³ תמצית דבריו: קשה, מדוע כתוב בפסוק כג איש אשר נמצא, ובפסוק כד לא כתוב איש. ונראה, דכיון שהמשכן היה צריך להיות של ציבור, לכן כל נודב צריך למסור הדבר לציבור, וקטנים אינם יכולים לזכות מדאורייתא, לכן לא נטלו מקטנים נדות למשכן, מלבד עצי שיטין, שהיו כבר מוקדשים מיעקב אבינו, וקטן שזיכו לו אחרים לעצמו כדי לזכות לאחרים, מזכה מהתורה, לכן בעצי שיטין לא כתוב איש, דאפילו מקטנים נטלו עצי שיטין.

[יא]

¹⁴ [יא] (לה, כה-כו) – "וכה) וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו וַיְבִיאוּ מִטְּוֹהָ אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאֲרָגְמָן אֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ: (כו) וְכָל הַנְּשִׂאִים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבֵן אֶתְנָה בְּחֻמָּה טוֹו אֶת הָעֵזִים" ע"כ. יש לדקדק, מדוע בטווייה של התכלת כתוב לשון יחיד, "וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹו וַיְבִיאוּ מִטְּוֹהָ אֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאֲרָגְמָן אֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ", ובטווייה של העזים כתוב לשון רבים, "וְכָל הַנְּשִׂאִים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבֵן אֶתְנָה בְּחֻמָּה טוֹו אֶת הָעֵזִים".

משך חכמה

פרשת ויקהל-פאה, פסקא ה - יג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כד טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

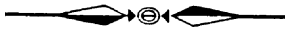
לה, כט) כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לָבָם אֹתָם לְהֵבִיא לְכָל הַמְּלָאכָה
אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיַד מֹשֶׁה הֵבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לָהּ:

מדוע חזר ואומר "הביאו בני ישראל כו"

לה, כט) כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם להביא לכל
המלאכה כו הביאו בני ישראל נדבה לה'. הענין¹⁸ דבירושלמי

וכתית. ועיין בספר "חלקת שמחה" על שמן המשחה, שדן בזה בשני
מקומות בפרק א סעיף ז הערה 31, 32. ובפרק ב סעיף יא הערה 393. ולא
הביא את דברי החזקוני ולא את דברי רבינו.

¹⁷ תמצית דבריו: ליישב, מדוע לא כתוב 'ואת השמן למאור
ולמשחה'. ומבאר דשמן המשחה לא היה חייב להיות זך וכתית
כשמן המאור, אלא שהנשיאים החמירו להביא זך וכתית, לכן
כתוב לשמן המשחה, פירוש, עבור שמן המשחה, שאינו צריך
להיות זך וכתית, והם הביאו זך וכתית.

[יג]

¹⁸ [יג] לה, כט) כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר נָדַב לָבָם אֹתָם לְהֵבִיא לְכָל הַמְּלָאכָה
אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיַד מֹשֶׁה הֵבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לָהּ, ע"כ. יש
לדקדק: א. מדוע חזר הכתוב על דבריו, וכתב "הביאו בני ישראל נדבה
לה". ב. כיון שכתוב "אשר נדב לבם" מהו מוסיף "אֹתָם". ג. מהו "להביא
לכל המלאכה".

ונראה, דכיון שאסור שתהיה מלאכת המשכן משל יחיד, היחיד היה צריך
למוסרו לציבור. ולא היה יכול להקדישו לציבור, שכיון שכשהוא מקדישו
הוא שלו, הקרבן דהיינו הנדבה באה משל יחיד, וכל מה שמקדיש למשכן
היה צריך להיות משל ציבור. וכן אמרו בירושלמי (שקלים ד, א) דאין קרבן
יחיד משתנה לקרבן ציבור. לכן היה היחיד צריך קודם למוסרו לציבור,
ולאחר מכן היו הציבור נודבים למשכן. אלא שיש חשש שמא לא ימסרו
יפה לציבור, כמו שחששו חז"ל בכמה מקומות (בבא מציעא קיא, א. ראש
השנה ז, א) שהיחיד לא ימסור יפה לציבור, לפיכך כתוב "אשר נדב לבם
אֹתָם", דקדק לכתוב "אֹתָם", דדוקא מי שנדב ליבו מאוד מאוד, ואין חשש
שלא ימסור יפה, רק הוא היה נותן מכספו הפרטי נדבה לציבור למוסרו יפה.
כמו שמצאנו בכהנים שמוסרים לציבור בכל ליבם (מנחות כא, ב), ולכן

רק הם הביאו שמן כתית כמו למאור, דבעי דוקא שיהא כתית
כמפורש מנחות פו, א יעויין שם, וברמב"ם סוף הלכות איסורי
מזבח (ז, ח-יא) ודו"ק¹⁷.

[יג]

המלאים לַאֲפוֹד וְלַחֹשֶׁן: (כח) וְאֵת הַבָּשֶׂם וְאֵת הַשֶּׁמֶן לְמָאוֹר וְלַשֶּׁמֶן
הַמְּשֻׁחָה וְלַקְטֹרֶת הַסַּמִּים" ע"כ. יש לדקדק מדוע כפל בשמן ושינה בלשון,
היה לכתוב 'ואת השמן למאור ולמשחה', או לכתוב 'ואת שמן המאור ושמן
המשחה'. ונראה, דהנה יש כמה סוגי שמנים, כמבואר במנחות (פו, א)
וברמב"ם בהלכות איסורי מזבח (ז, ח-יא), ומבואר שם, שרק למאור צריך
להיות זך ביותר, כדכתיב (כו, כ) "וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זֵית זָךְ פְּתִית לְמָאוֹר",
ודרשו חז"ל במנחות (שם) "זך כתית למאור, ואין זך כתית למנחות". ולפי
זה, כשם שאין צריך זך וכתית אלא למאור, ולא למנחות, הוא הדין דיש
לדרוש זך וכתית למאור ולא זך וכתית לשמן המשחה. ועיין שם במנחות,
מנין יש לומר שגם שמן המשחה לא היה צריך כתית.

ובא הכתוב ללמד, שאף על פי שלשמן המשחה אין צריך להיות כתית, מכל
מקום, הביאו הנשיאים שמן זך וכתית לשמן המשחה ממש כשמן של
המאור. וזה פירוש הכתוב "וְאֵת הַשֶּׁמֶן [הזך וכתית] לְמָאוֹר, [ואותו השמן
הביאו גם] וְלַשֶּׁמֶן הַמְּשֻׁחָה [שאינו צריך להיות זך וכתית]", לכן לא כתוב
'ואת השמן למאור ולמשחה', ולא כתוב 'ואת שמן המאור ושמן המשחה',
דהיה משמע שחייבים להביא אותו השמן של מאור גם למשחה, אבל
הלשון 'ולשמן המשחה', פירושו שהביאו את השמן הכשר למאור, עבור
שמן המשחה, שאינו צריך להיות כשמן המאור, אלא שנשיאים החמירו
להביא שמן מהודר גם לשמן המשחה.

א. ה. ומה שכתב רבינו ששמן המשחה אינו חייב להיות זך וכתית, לא
מצאתי מפורש בחז"ל, אבל מצאתי בחזקוני (שמות פרק כה, ו) שכתב, וז"ל
"שמן למאור. כל עניני הפרשה מתקוני הבנין, שאין דרך למלך לבא אל ביתו
עד שיתקנו בו אורה, ומאותו שמן עצמו יקחו לצורך המשחה לקדש בו כל
הבנין" עכ"ל. ומבואר מדבריו שהיו חייבים לקחת משמן המאור למשן
המשחה. ועיין בספר קב הישר (פרק צו) דפשיטא ליה שהשמן של משן
המשחה היה זך וכתית כשמן המאור, ובהעמק דבר (שמות כה, ו) כתב שאין
צריך ליטול לשמן המשחה זך וכתית. אבל חולק על רבינו (העמק דבר
שמות לה, כח) וסובר שהנשיאים לא החמירו להביא שמן למשחה זך

משך חכמה

פרשת ויקהל-פרה, פסקא ה - יג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ה - כד טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

נדב לבם אותם בפרטיות, היו מכונים להביא לכל המלאכה, היינו למוסרם לצבור לכלליות ישראל לצורך המלאכה. ואחרי זה הביאו בני ישראל נדבה לה', שכללות הצבור הביאום אחרי זה לשם ה'. אבל לא באה נדבות למלאכת המשכן מן נדבות פרטיות, רק שמסרו לצבור יפה יפה, והצבור הביאום לשם ה'. ודו"ק¹⁹.

פרק ד דשקלים (הלכה א) אמר, דלרבנן אין קרבן משתנה משל יחיד לצבור. ובבלי סוף בבא מציעא (ק"ח, א) גבי שומרי ספיחי שביעית, דחיישי שמא לא ימסרם לצבור יפה, ובראש השנה פרק קמא (ז, א) יעויין שם. ובמנחות כא, ב אמר דהכהנים מביאים שקלים, אף על גב דאין מנחת כהנים נאכלת ושתי הלחם נאכלים, משום דמסרי לצבור יעויין שם. ולזה אמר, כל איש ואשה אשר

הציבור נודבים למשכן. ולכן כתוב "לְכָל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיַד מֹשֶׁה", היינו למוסרו לציבור, ואחר מכן, "הַבְּיָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לָהּ". היינו שציבור הביאו נדבה לה' מה שהיחיד נדב ומסר להם.

כתוב "לְכָל הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיַד מֹשֶׁה", היינו למוסרו לציבור, לכל מלאכה שציוה ה' על הציבור. ולאחר מכן היו הציבור נודב למשכן, ולכן כתוב "הַבְּיָאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְדָבָה לָהּ". היינו שהציבור הביאו נדבה לה' מה שהיחיד נדב ומסר להם. ובזה מדוקדק היטב דברי הכתוב.

¹⁹ תמצית דבריו: מדוע חוזר הכתוב ואומר "הביאו בני ישראל כו". ומבאר, דכיון שאסור שתהיה מלאכת המשכן משל יחיד, לכן היה היחיד צריך קודם למוסרו לציבור, ולאחר מכן היו